

# POLICIE VE ŠKOLE

## Návodce jako šedá eminence šikany

V minulém příspěvku jsem uvedl, že podle zákona o soudnictví ve věcech mládeže je za protiprávní čin považován nejen trestný čin a provinění, ale také čin jinak trestný, který spáchá pachatel mladší 15 let. Kromě pachatele nebo spolupachatelů se na protiprávním činu mohou podílet i jiné osoby, které se označují jako účastníci trestného činu (protiprávního činu). Účastník trestného činu určitým způsobem napomáhá ke spáchání protiprávního činu, snaží se „zametat stopy“, aby pachatel unikl spravedlnosti, může napláňovat způsob provedení trestného činu nebo může např. pachatele přesvědčit, aby spáchal trestný čin. Úkolem Policie ČR při šetření protiprávní činnosti žáků ve škole je nejen zjistit pachatele, ale také tyto účastníky vypátrat a „předat spravedlnosti“ spolu s pachateli.

**Ú**častníky na dokonaném trestném činu nebo jeho pokusu mohou být organizátor, návodce a pomocník. Trestnost účastníka je obecně stejná jako trestnost pachatele, tzn. že účastník může dostat od soudu pro mládež stejný trest (opatření) jako pachatel.

Z vlastních poznatků mohu potvrdit, že důležitou prevencí proti šikanám ve školách je **včasné odhalení problémových žáků**, v našem případě účastníků protiprávních činů, neboť přispívají ke zvyšování kriminality mládeže tím, že svou činností jsou **nápomocní** hlavnímu pachateli nebo spolupachatelům. Z mého subjektivního pohledu se ve školách nejméně z účastníků protiprávních činů vyskytují organizátoři.

**Organizátor** je osoba, která naplánuje protiprávní jednání pro pachatele nebo pro skupinu spolupachatelů, která protiprávní čin spáchá. Organizátor se samotného protiprávního činu neúčastní přímo osobně. Plán organizátora zahrnuje, kdo se akce zúčastní, rozdělí role a úkoly pro jednotlivé členy skupiny, činnost jednotlivých členů skupiny před samotnou akcí, v průběhu akce a po akci, může tuto činnost řídit a usměrňovat na dálku prostřednictvím elektronické komunikace vždy podle aktuální situace reagující na změnu podmínek apod. Organizátor není nikdy osobně na místě protiprávního činu.

Dá se říci, že práce „dobrého“ organizátora je vysoce sofistikovaná činnost a u mládeže ve školách se velmi málo vyskytuje, neboť kriminalita mládeže je většinou situační, neplánovaná, impulzivní. Za svou dlouholetou policejní kariéru jsem se setkal pouze s jedním „dobrým“ organi-

zátorem, žákem základní školy, který řídil partičku mladistvých, dvou dívek a dvou chlapců, a jednoho dospělého chlapce. Jejich zájmem byly v devadesátých letech školní bufety, které v noci vykrádali. Organizátor F. napláňoval, do které školy se půjde, jakým způsobem se vnikne do školy, rozdělil úkoly, určil zájmové kradené zboží, napláňoval trasu pohybu po školách, aby se pachatelé vyhnuli kamerám umístěným na chodbách apod.

**Návodce**, jako dalšího účastníka protiprávního činu, jsem v podtitulu označil jako šedou eminenci šikany ve školách. V pohádkách vystupuje jako klasický návodce čert pokušitel, který navádí k nepravostem. Podobným způsobem „řídí“ ve škole celkem nepozorován návodce. Je to z prostého důvodu. Pachatel spáchá protiprávní čin ve škole formou šikany nebo „jen“ krádeže, který lze našimi smysly odhalit, anebo můžeme zjistit následky protiprávního činu. Například je někomu způsobena škoda nebo je někomu ublíženo na zdraví. U návodce bývá jeho činnost obrazně neviditelná. Z právního pohledu je návodce člověk, který úmyslně vzbudil v jiném rozhodnutí spáchat trestný čin. Jednoduše řečeno: návodce do mozku pachatele umístil myšlenku na spáchání protiprávního činu, o jehož spáchání pachatel předtím vůbec neuvažoval.

Existuje několik způsobů návodů na protiprávní činnost.<sup>1</sup> Domnívám se, že ve školách převažuje jako nejčastější způsob návodů na trestnou činnost uzavření **sázky** mezi žáky. Jedná se o sázky, které mohou způsobit nezákonnou činnost,

např. krádež, poškození cizí věci, loupež, ublížení na zdraví, pohlavní zneužití. Typická sázka vypadá asi takto: „O co, že nedáš T...ovi jednou pěstí do hlavy, jsi pěkný srab, určitě se ho bojíš, mohl by ti to oplátit...“ Oslovený žák se samozřejmě nebojí a vsadí se se spolužákem (návodcem). Z pohledu budoucího pachatele se již v tomto případě „hraje“ o jeho čest. Pokud by ránu pěstí T. nedal, byl by označen za zbabělce, takže je budoucí pachatel „donucen“ okolnostmi, aby ránu pěstí šel T. dát. Pachatel dal takovou ránu pěstí, že poškozený si pádem na zem zranil hlavu, došlo k těžkému ublížení na zdraví. Pachatel i návodce odpovídá za zranění spolužáka, neboť věděli, že bít druhého není správné.

Řádným prošetřením případu se zjistilo, že došlo mezi žáky k sázce. Většinou jsou u sázky přítomné i jiné osoby, neboť sázející mají rádi u sázky „obecnostvo“. Proto je třeba řádně prošetřit, co předcházelo protiprávnímu činu a někdy není na závadu zeptat se u případu, u kterého schází nějaký motiv, např. k napadení jiného spolužáka, zda se nejednalo o sázku.

V online přednáškách upozorňují žáky a studenty i na jiné záležitosti, ve které mohou hrát i roli sázky mezi žáky. Často se ve školách domlouvají souboje mezi žáky mimo prostory školy. Jeden žák vyzve ve škole na souboj druhého žáka. Vyzvaný žák, aby neztratil čest a nebyl označen za zbabělce, i když je někdy fyzicky méně vybavený, se soubojem souhlasí. V přednáškách varují žáky, aby se na podobné souboje nechodili dívat, neboť jejich účast na akci by mohla být považována za sročení nebo za navádění k protiprávnímu činu. Z mého pohledu ani někdy rodiče žáků nemají zdravý rozum. Znáám případ, kdy vyzvaný žák požádal svého otce, aby se nenápadně přišel podívat na jeho souboj, aby mohl zasáhnout, kdyby měl velké potíže se soupeřem. Otec přišel...

Posledním účastníkem je **pomocník**. U žáků se jeho odhalení vyskytuje sporadicky. Nejčastěji lze pomocníka odhalit v případech, kdy pachateli poskytuje alibi a Policie ČR zjistí, že pomocník lhal.

**Ing. Bc. Luděk Cuták, plk. v. v.,** specialista na trestní právo mládeže, 28 let praxe u Policie ČR jako kriminalista, vyšetřovatel, učitel práva a vedoucí pracovník



<sup>1</sup> Více o tématu v online přednáškách Odpovědnost mládeže za protiprávní činy a Trestní odpovědnost mladistvých osob, [www.policieveskole.cz](http://www.policieveskole.cz)